

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/386/136/90

POMOC ZAGRANICZNA W OPINII SPOŁECZNEJ

Komunikat z badań

Warszawa, listopad 1990 r.

W październikowym sondażu przeglądowym¹ badaliśmy opinie na temat roli i znaczenia pomocy państw zachodnich w przezwyciężaniu kryzysu gospodarczego Polski oraz wysokości i prawidłowości wykorzystania przez nasz kraj uzyskanego wsparcia finansowego, a także stopień poinformowania obywateli o tych sprawach.

Wyniki sondażu wskazują na utrzymujące się przekonanie większości społeczeństwa (68,8%) o potrzebie pomocy Zachodu dla naszego kraju, chociaż w porównaniu z lipcem '89 wskaźnik ten nieznacznie (o 6,5 punktu procentowego) się zmniejszył. Możliwość samodzielnego pokonania trudności dostrzega 18,7% badanych (w lipcu - 14,7%).

	<u>lipiec '89</u>	<u>październik '90</u>
<i>Czy, Pana(i) zdaniem, możliwe jest wyjście Polski z kryzysu gospodarczego bez pomocy państw zachodnich?</i>		
<i>Zdecydowanie tak</i>	3,7%	6,5%
<i>Raczej tak</i>	11,0%	12,2%
<i>Raczej nie</i>	40,2%	43,0%
<i>Zdecydowanie nie</i>	35,1%	25,8%
<i>Trudno powiedzieć</i>	9,7%	12,4%

Opinie o konieczności odbudowy kraju z uwzględnieniem pomocy i doświadczeń zachodnich w niewielkim tylko stopniu różnicują cechy społeczno-demograficzne badanych. Najczęściej są o tym przeświadczeni respondenci z wyższym wykształceniem (82,6%) i prywatni przedsiębiorcy (82,6% ; tab. 1 aneksu).

Dotychczasową pomoc zagraniczną respondenci oceniają różnie: prawie tak samo często uznają ją za dużą (26,6%), co średnią (28,7%) i małą (29%); 15,7% badanych nie zajęło stanowiska w tej kwestii.

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9) przeprowadzono w dniach 17-23.10.1990 r. na ogólnopolskiej próbie losowej dorosłej ludności (N=1477).

		CBOS
<i>Jakie znaczenie ma, Pana(i) zdaniem, dotychczasowa pomoc zagraniczna Zachodu dla naszego kraju?</i>		
<i>Bardzo duże</i>		7,4%
<i>Duże</i>		19,2%
<i>Średnie</i>		28,7%
<i>Małe</i>		20,1%
<i>Bardzo małe</i>		8,9%
<i>Trudno powiedzieć</i>		5,7%

Najkorzystniej otrzymane wsparcie oceniają młodzi (do 29 lat) i prywatni przedsiębiorcy, najgorzej zaś osoby z wyższym wykształceniem oraz deklarujące znaczne zainteresowanie polityką (tab. 2 aneksu).

Wysokość uzyskanej pomocy rozczarowała ponad połowę respondentów: zdaniem 36,2% jest ona dużo, a 19,2% - nieznacznie mniejsza niż oczekiwali; znaczna część ankietowanych (29,3%) wstrzymała się z odpowiedzią, 11,0% stwierdza zgodność swoich oczekiwań z praktyczną realizacją, a zaledwie 4,3% uważa, że jest ona wyższa od spodziewanej.

		CBOS
<i>Czy wysokość pomocy zagranicznej dla Polski jest:</i>		
<i>większa niż Pan(i) oczekiwał(a)</i>		4,3%
<i>jest taka właśnie, jak Pan(i) oczekiwał(a)</i>		11,0%
<i>jest nieznacznie mniejsza</i>		19,2%
<i>jest dużo mniejsza</i>		36,2%
<i>Trudno powiedzieć</i>		29,3%

Warto zwrócić uwagę na szczególnie duże rozczarowanie wysokością dotychczasowej pomocy wśród inteligencji, kadr kierowniczych, prywatnych przedsiębiorców oraz osób interesujących się polityką. Zdaniem prawie połowy ankietowanych z tych grup jest ona dużo mniejsza od oczekiwanej (tab.3 aneksu)

Spółeczeństwo mało wie o sposobie wykorzystania wsparcia zagranicznego: 58,0% badanych uważa się za słabo poinformowanych, 33,7% nic nie wie na ten temat, a tylko 6,7% deklaruje dobrą znajomość zagadnienia.

		CBOS
<i>Czy o sposobie wykorzystania zagranicznej pomocy jest Pan(i) dobrze poinformowany, słabo, czy też wcale nie poinformowany?</i>		
<i>Dobrze</i>		6,7%
<i>Słabo</i>		58,0%
<i>Wcale</i>		33,7%
<i>Trudno powiedzieć</i>		1,4%

Rozkład odpowiedzi w analizowanej kwestii jest podobny we wszystkich grupach respondentów, nawet wśród deklarujących wysokie zainteresowanie polityką, inteligencji i kadr kierowniczych oraz prywatnych przedsiębiorców, chociaż wydawałoby się, że właśnie oni powinni wiedzieć dużo więcej (tab. 4 aneksu).

Nie może więc dziwić fakt, że prawie połowa ankietowanych (48,6%) nie potrafi ocenić prawidłowości wykorzystania dotychczasowej zagranicznej pomocy, a 28,8% uważa, że jest ona źle wykorzystywana. Tylko 22,4% respondentów wierzy w dobre zagospodarowanie pomocy - są to głównie osoby interesujące się polityką (36,4%) oraz inteligencja i kadra kierownicza (34,3%; tab. 5 aneksu).

		CBOS
<i>Jak Pan(i) myśli, czy dotychczasowa pomoc zagraniczna jest dobrze wykorzystana przez nasz kraj?</i>		
<i>Zdecydowanie tak</i>		1,9%
<i>Raczej tak</i>		20,5%
<i>Raczej nie</i>		21,9%
<i>Zdecydowanie nie</i>		6,9%
<i>Trudno powiedzieć</i>		48,6%

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka i postawy badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy, Pana(i) zdaniem, możliwe jest wyjście Polski z kryzysu gospodarczego bez pomocy państw zachodnich?</i>		
	tak	nie	trudno powiedzieć
Ogółem	18,7	68,9	12,4
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	20,2	73,0	6,8
Kobiety	17,3	64,6	18,1
<u>Wiek</u>			
Do 29	15,5	71,8	12,6
30-39	18,3	71,4	10,3
40-49	20,5	68,5	10,9
50-59	16,3	68,1	15,5
60 lat i więcej	21,6	64,8	13,7
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	18,2	66,6	15,1
Miasto	19,2	70,3	10,5
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	19,3	62,9	17,8
Zasadnicze zawodowe	18,0	69,3	12,7
Średnie	19,3	72,0	8,7
Wyższe	14,8	82,6	2,6
<u>Grupa społeczno-zawodowa*</u>			
Inteligencja, kadra kierownicza	22,5	74,5	2,9
Pozostali umysłowi	16,4	74,3	9,3
Pracownicy handlu i usług	15,5	65,5	19,0
Robotnicy wykwalifikowani	19,0	70,8	10,2
Robotnicy niewykwalifikowani	18,8	56,9	24,4
Robotnicy rolni i leśni	18,2	74,5	7,3
Rolnicy	18,4	64,3	17,3
Prywatni przedsiębiorcy	17,4	82,6	0,0
Inni	25,6	62,8	11,5
<u>Ocena warunków materialnych rodziny</u>			
Złe	19,5	62,5	18,0
Średnie	18,3	71,6	10,1
Dobre	17,8	77,0	5,2
<u>Deklarowane zainteresowanie polityką</u>			
Duże	23,6	72,9	3,6
Średnie	16,7	76,4	6,9
Słabe	19,2	58,5	22,3
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>			
Lewicowe	19,0	67,9	13,1
Centrystyczne	20,6	69,3	10,1
Prawicowe	16,7	74,7	8,6
Trudno powiedzieć	15,3	53,3	31,3
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju</u>			
Dobry	18,5	75,5	6,1
Zły	20,2	64,3	15,5
Brak opinii	17,7	64,1	18,1

* Emerytów, rencistów, bezrobotnych zaliczono do odpowiednich grup zawodowych na podstawie ostatnio wykonywanego zawodu, natomiast studentów, uczniów i gospodarzy domowe - na podstawie charakteru pracy głównego żywiciela rodziny.

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka i postawy badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Jakie znaczenie ma, Pana(i) zdaniem, dotychczasowa pomoc zagraniczna zachodu dla naszego kraju?</i>			
	duże	średnie	małe	trudno powiedzieć
Ogółem	26,6	28,7	29,0	15,7
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	27,6	30,6	32,6	9,2
Kobiety	25,5	26,9	25,2	22,3
<u>Wiek</u>				
Do 29	36,7	23,7	26,6	13,0
30-39	24,6	34,8	24,8	15,8
40-49	29,5	27,8	31,8	10,9
50-59	25,9	25,5	32,7	15,9
60 lat i więcej	20,3	27,9	30,2	21,6
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	27,3	26,8	25,6	20,3
Miasto	26,0	29,7	31,5	12,8
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	22,8	28,8	24,3	24,0
Zasadnicze zawodowe	32,6	26,6	26,6	14,2
Średnie	27,4	30,1	32,7	9,8
Wyższe	22,6	28,7	41,7	7,0
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja, kadra kierownicza	25,5	29,4	40,2	4,9
Pozostali umysłowi	27,3	27,7	35,7	9,3
Pracownicy handlu i usług	20,2	40,5	16,7	22,6
Robotnicy wykwalifikowani	30,1	32,2	24,1	13,6
Robotnicy niewykwalifikowani	19,9	25,5	28,6	26,1
Robotnicy rolni i leśni	29,1	30,9	23,6	16,4
Rolnicy	23,3	25,2	28,6	22,9
Prywatni przedsiębiorcy	36,2	29,0	31,9	2,9
Inni	30,8	25,6	24,4	19,2
<u>Ocena warunków materialnych rodziny</u>				
Złe	23,4	25,4	29,9	21,3
Średnie	27,2	31,0	28,4	13,5
Dobre	33,0	29,8	28,8	8,4
<u>Zainteresowanie polityką</u>				
Duże	27,1	30,2	38,7	4,0
Średnie	29,4	31,6	29,7	9,3
Słabe	22,8	24,9	24,4	27,9
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>				
Lewicowe	25,2	25,2	35,4	14,2
Centrystyczne	25,0	31,1	28,5	15,4
Prawicowe	28,3	32,3	30,1	9,3
Trudno powiedzieć	31,3	15,3	16,7	36,7
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju</u>				
Dobry	31,3	33,7	26,5	8,5
Zły	23,9	23,2	35,2	17,7
Brak opinii	22,6	26,9	26,9	23,5

Tabela 3

w procentach

Charakterystyka i postawy badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy wysokość pomocy zagranicznej dla Polski jest:</i>				
	większa niż Pan(i) oczekował(a)	jest zgodna z oczekiwaniem	jest nieznamennie mniejsza	jest dużo mniej-sza	trudno powiedzieć
Ogółem	4,3	11,0	19,2	36,2	29,3
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	5,1	11,9	20,8	41,7	20,6
Kobiety	3,4	10,1	17,4	30,8	38,3
<u>Wiek</u>					
Do 29	4,3	14,0	19,3	33,3	29,0
30-39	4,3	9,3	21,6	35,1	29,8
40-49	7,6	12,6	16,9	39,4	23,5
50-59	1,2	12,0	19,5	37,8	29,5
60 lat i więcej	3,5	8,9	18,1	35,2	34,3
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	5,3	10,8	17,5	29,7	36,6
Miasto	3,6	11,2	20,2	40,3	24,6
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	4,9	8,8	15,9	30,7	39,7
Zasadnicze zawodowe	5,1	10,8	18,4	38,0	27,8
Średnie	3,5	11,4	22,6	38,2	24,2
Wyższe	2,6	19,1	21,7	48,7	7,8
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja, kadra kierownicza	4,9	15,7	23,5	48,0	7,8
Pozostali umysłowi	2,6	14,7	21,5	40,4	20,8
Pracownicy handlu i usług	2,4	7,1	17,9	28,6	44,0
Robotnicy wykwalifikowani	6,0	10,5	19,0	38,3	26,2
Robotnicy niewykwalifikowani	5,6	7,5	17,4	31,1	38,5
Robotnicy rolni i leśni	7,3	18,2	20,0	21,8	32,7
Rolnicy	4,5	4,9	17,7	31,6	41,4
Prywatni przedsiębiorcy	2,9	18,8	18,8	44,9	14,5
Inni	1,3	11,7	14,3	36,4	36,4
<u>Ocena warunków materialnych rodziny</u>					
Złe	4,8	7,6	16,0	34,0	37,7
Średnie	4,0	12,2	21,0	37,6	25,2
Dobre	3,7	15,2	21,5	38,2	21,5
<u>Deklarowane zainteresowanie polityką</u>					
Duże	6,2	14,2	22,2	45,3	12,0
Średnie	3,4	12,7	24,0	41,0	18,9
Słabe	4,6	7,7	12,3	27,2	48,2
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>					
Lewicowe	5,1	13,9	16,8	38,0	26,3
Centrystyczne	3,7	12,2	20,5	35,4	28,2
Prawicowe	5,3	9,6	21,4	43,1	20,7
Trudno powiedzieć	2,7	4,0	12,0	18,7	62,7
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju</u>					
Dobry	4,6	13,9	25,3	38,6	17,6
Zły	4,7	10,5	15,0	38,5	31,3
Brak opinii	3,4	7,5	14,7	31,3	43,1

Tabela 4

w procentach

Charakterystyka i postawy badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy o sposobie wykorzystania pomocy zagranicznej jest Pan(i) poinformowany(a):</i>			
	dobrze	słabo	wcale	trudno powiedzieć
Ogółem	6,7	58,1	33,8	1,4
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	8,7	63,2	26,9	1,2
Kobiety	4,7	52,7	41,0	1,7
<u>Wiek</u>				
Do 29	4,3	63,8	31,4	0,5
30-39	7,3	63,9	28,6	0,3
40-49	7,9	63,6	27,2	1,3
50-59	6,8	52,2	29,8	1,2
60 lat i więcej	6,4	46,5	43,3	3,8
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	4,5	56,6	36,8	2,1
Miasto	8,2	58,9	31,9	1,0
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	5,4	49,8	41,9	2,8
Zasadnicze zawodowe	2,5	58,9	37,3	1,3
Średnie	8,7	65,7	25,2	0,4
Wyższe	14,8	60,9	24,3	0,0
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja, kadra kierownicza	16,7	63,7	19,6	0,0
Pozostali umysłowi	7,7	65,3	26,4	0,6
Pracownicy handlu i usług	2,4	64,3	31,0	2,4
Robotnicy wykwalifikowani	5,4	61,7	32,2	0,6
Robotnicy niewykwalifikowani	4,3	41,0	51,6	3,1
Robotnicy rolni i leśni	5,5	54,5	40,0	0,0
Rolnicy	5,3	53,4	38,3	3,0
Prywatni przedsiębiorcy	14,5	65,2	20,3	0,0
Inni	5,2	49,4	42,9	2,6
<u>Ocena warunków materialnych rodziny</u>				
Złe	5,0	51,9	40,9	2,2
Średnie	6,3	61,6	30,8	1,2
Dobre	13,1	61,8	25,1	0,0
<u>Deklarowane zainteresowanie polityką</u>				
Duże	18,8	63,8	16,5	0,9
Średnie	6,4	68,1	24,8	0,7
Słabe	2,5	43,9	51,1	2,5
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>				
Lewicowe	8,0	58,8	31,8	1,5
Centrystyczne	6,9	59,9	31,8	1,4
Prawicowe	7,8	62,9	28,8	0,5
Trudno powiedzieć	0,7	36,0	59,3	4,0
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju</u>				
Dobry	9,5	65,0	24,7	0,8
Zły	5,7	54,2	38,2	1,7
Brak opinii	3,9	52,3	41,9	1,9

Tabela 5

w procentach

Charakterystyka i postawy badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Jak Pan(i) myśli, czy dotychczasowa pomoc zagraniczna jest dobrze wykorzystana przez nasz kraj?</i>		
	tak	nie	trudno powiedzieć
Ogółem	22,5	28,8	48,7
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	24,5	30,3	45,2
Kobiety	20,4	27,3	52,3
<u>Wiek</u>			
Do 29	30,0	25,6	44,4
30-39	26,3	30,3	43,4
40-49	21,3	30,2	48,5
50-59	18,3	30,7	51,0
60 lat i więcej	17,2	26,4	56,4
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	19,8	27,8	52,4
Miasto	24,2	29,6	46,2
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	18,4	23,9	57,7
Zasadnicze zawodowe	20,3	30,4	49,4
Średnie	26,2	32,3	41,5
Wyższe	30,4	33,0	36,5
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja, kadra kierownicza	34,3	31,4	34,3
Pozostali umysłowi	27,0	29,6	43,4
Pracownicy handlu i usług	27,4	20,2	52,4
Robotnicy wykwalifikowani	21,8	30,5	47,7
Robotnicy niewykwalifikowani	16,1	27,3	56,5
Robotnicy rolni i leśni	23,6	25,5	50,9
Rolnicy	15,1	27,5	57,4
Prywatni przedsiębiorcy	27,5	36,2	36,2
Inni	23,1	28,2	48,7
<u>Ocena warunków materialnych rodziny</u>			
Złe	16,0	30,1	53,9
Średnie	23,9	28,4	47,7
Dobre	35,6	26,7	37,7
<u>Deklarowane zainteresowanie polityką</u>			
Duże	36,4	30,7	32,9
Średnie	25,0	34,0	41,0
Słabe	14,1	22,1	63,8
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>			
Lewicowe	20,4	29,6	50,0
Centrystyczne	22,5	32,4	45,1
Prawicowe	29,3	26,5	44,2
Trudno powiedzieć	8,0	18,0	74,0
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju</u>			
Dobry	32,2	28,5	39,3
Zły	17,0	33,6	49,4
Brak opinii	14,2	25,2	60,6